

Václav Klaus o zdravotním stavu Miloše Zemana, senátu, vzniku nových ministerstev, sestavování nové vlády a sebedestrukci západu (Rozhovor)

- CZ24 News | 1. listopadu 2021

ČESKO: Začneme zdravotním stavem Miloše Zemana. Nedávno jste ho navštívil, asi hodinu s ním mluvil. Jsou podle vás namístě debaty o aktivaci článku 66 a odebrání pravomocí prezidenta?

Řekl bych dvě teze. První, že vzhledem k atmosféře – o které bych si myslel, že nepodléhám, ale přesto jsem jí podlehl – tak jsem našel Miloše Zemana v lepší kondici, než jsem čekal. Těch padesát minut jsme spolu opravdu normálně hovořili. Alespoň po technické stránce určitě normálně. Možná, že jsem do něj tolik nerejpal, mluvil jsem s ním šetrněji, jestli je to trefné slovo. Teze B je, že je samozřejmě vážně nemocen. A úvaha o tom, jestli bude někdy schopen vrátit se k normálnímu – a teď bych chtěl podtrhnout slovo normálnímu – výkonu prezidentských pravomocí a úkolů, to nechci vyjadřovat. Samozřejmě jsem přesvědčen, že je schopen vykonat pár dílčích rozhodnutí, na která teď všichni čekají. Zejména neutěšení senátoři. V souvislosti s demisí vlády a jmenováním nového předsedy vlády. Ty, já myslím, on stoprocentně zvládne.

Jak hodnotíte postup senátorů v čele s Milošem Vystrčillem, kteří chtějí článek 66 aktivovat?

Senát je nešťastná instituce, nechtěné dítě. Neměl v žádném případě vzniknout, vznikl pouze jako vzdor vůči Klausovi. Kdo si pamatuje 90. léta, ví, že to tehdy vypadalo, že v Poslanecké sněmovně to má ODS na dlouhou dobu předplacené. Tak se na základě jiného typu volby hledala jiná instituce, která by to mohla Klausovi překazít. No tak vznikl Senát. Já proti Senátu dlouho bojoval, myslím, že je neštěstí, že ho máme. A myslím, že si to s sebou Senát táhne od začátku do konce. Co se týče nynějších snah, jsou to takoví nedočkavci. Ti už se vidí, že budou demiurgové (podle Platona je demiurg jakýsi vrchní stavitel vesmíru, který zhmotňuje vzor, jak jej vidí ve věčných idejích – pozn. red.) naší společnosti. Pořád jim trvá, než se k tomu dostanou. Je to nedočkavost, dětinská nedočkavost.

Jak hodnotíte způsob, jakým o zdraví hlavy státu informuje jeho okolí v čele s kancléřem Vratislavem Mynářem či mluvčím Jiřím Ovčáčkem?

Nemám k tomu žádné soudy. Že by to bylo šťastné informování, to si, myslím, nemyslí v této zemi asi nikdo. Není k tomu co dalšího komentovat.

Před chvílí jste zmínil, že bude Miloš Zeman schopen přijmout demisi kabinetu Andreje Babiše a jmenování premiéra a nové vlády, kterou by měla tvořit pětikoalice stran v čele s Petrem Fialou. Co říkáte dosavadnímu průběhu povolebních vyjednávání?

Přečetl jsem si váš článek v MF DNES, se kterým velmi souhlasím. Trefně jste tam popsal jisté rozpaky té skupiny lidí, kteří v rámci pětikoalicování získali převahu v parlamentu. Jsou rozpačití, protože za A nebyli vůbec připravení, že to tak dopadne. Za B si mysleli, že bude dlouhá doba mezidobí, kdy prezident Zeman dá vítězi voleb Babišovi šanci, aby skládal vládu. Ten ji složí, vláda

nedostane důvěru, to jsou další týdny, a tak dále. A ono se to nestalo. Teď se najednou ukazuje, že ti lidé, kteří byli silní v antibabišovské rétorice, nejsou tak silní při budování pozitivního konstruktivního programu. Tečka. K tomu skoro není co dalšího říci. Je veliký rozdíl dohodnout se na pozitivním programu od kritiky, ještě tak zjednodušené na programu Antibabiš. To je heslo, které se křičí na náměstích snadno. Ale co udělat s dnešní devítihlavou saní zvanou inflace, co se zbouráním základny energetického průmyslu, co s nabouranými vztahy s mnoha zeměmi světa, a teď bych mohl pokračovat... To je něco úplně jiného.

Andrej Babiš se pokusil přizvat zástupce pětikoalice v čele s kandidátem na ministra zdravotnictví Vlastimilem Válkem na ministerstvo k debatám o proticovidových opatřeních. Ti to opakovaně odmítli, šéfka TOP 09 Markéta Pekarová Adamová dokonce řekla, že je to od Babiše past. Měla by se podle vás rodící se vláda na opatřeních podílet i vzhledem k tomu, že je brzy „zdedí“?

Pokud se nemýlím - mám to jen z médií - tak rodící se vláda jmenovala nějakou skupinu, která by se měla covidem zabývat. Všichni z nás, kteří jsme si zoufali z pánů Madarů, Smejkalů, Chlíbačů a podobně, vidíme, že tito lidé jsou tam i nadále. Takže jestli to je vůbec první čin této rodící se vlády, tak mělo-li by se známkovat, myslím, že známka pět nestačí. To je aspoň pět minus.

Bude podle vás pětikoaliční vláda stabilní? Vydrží celé čtyři roky?

Nevím, nevím. Prožil jsem si své s koaličními vládami. Mohu říct, že mít trojkoalici s pány Luxem a Kalvodou (předsedové KDU-ČSL a ODA) bylo dostatečně smutným zážitkem mého života. Že by byli lídři pětikoalice nějak jiní a slepě poslouchali vůdce Fialu, to neočekávám.

Ministrem financí se má stát první místopředseda ODS Zbyněk Stanjura, ačkoli v kampani tak vystupoval hlavně lídr vítězné středočeské kandidátky Jan Skopec. Podle Stanjury je důležité, aby k sobě měli premiér s ministrem financí velmi blízko. Jaký bude Stanjura ministr financí?

Tak zaprvé nechci chválit Skopec, protože to byl můj žák na Vysoké škole ekonomické, pak poradce v prezidentském úřadu. Protože když ho budu chválit, bude mít v dnešní Fialově ODS tak velkou kaňku, že bych mu mohl ukončit kariéru. Tím, že byl posunut na ceremoniální post místopředsedy Sněmovny, se jasně naznačilo, že namísto jediného ekonomy s akademickými kořeny, jediného člověka, který ekonomické texty píše, se tam dá člověk, který s financemi neměl nikdy nic společného. Prostě Stanjura je stejný jako Bartoš, to je vítězství ajťáků. On studoval na brněnské VUT něco podobného, jako pan Bartoš (Stanjura vystudoval na elektrotechnické fakultě VUT Brno, obor elektronické počítače - pozn. red.). Takže ajťáci dobývají svět a backgroundová znalost financí tam bohužel chybí.

Když už jsme u vedení Sněmovny, co říkáte na její příští předsedkyni Markétu Pekarovou Adamovou?

Bezvadná. Bezvadná. Ona byla vždycky můj kůň a já myslím, že si v této funkci povede velmi zdárně. Protože z ní - z jejích očí a tváře - číší zlo. Myslím, že je tam kondenzované. Věřím, že bude toto schopna uplatňovat, když se budou bavit poslanci, nevěnovat dostatečnou pozornost projednávání, svačit ve Sněmovně, telefonovat, nenosit roušky. Tak bude mít šanci, aby své skutečné já uplatnila. Abych se přiznal, nikdy jsem ji fyzicky neviděl, mám ji pouze zprostředkovanou z médií, přes kamery. Asi jí vždy publikují nějaké nepříznivé fotografie. A tím jsem, bohužel, nešťastně ovlivněn.

Z vedení Sněmovny naopak vypadne Tomio Okamura coby zástupce SPD. S poukazem vítězů voleb na to, že tam mají být jen zástupci demokratických, nikoli extremistických stran. Co

tomu říkáte?

Považuji to za skandální. Myslím, že se to nedělalo ani v minulosti. A dobře víme, kdo byli místopředsedové Sněmovny celá desetiletí. To, že se dnes, 30 let po pádu komunismu, sklouzne k tomuto argumentačnímu kroku, je pro mě nesmírně nedůstojné.

Nastupující vláda hodlá zřídit dvě nová ministerstva - pro digitalizaci a IT technologie a pro Evropskou unii. Co vy na to?

Musí přece dostat všichni významní představitelé pětikoalice své posty. Myslím, že nejvíce bita tím vším bude ODS, i když mi to může být v podstatě ukradeno. Jestli má ODS 34 poslanců a bude mít 5 členů vlády, zatímco Piráti mají 4 poslance a budou mít 3 členy vlády, bude to úžasný výsledek. To ani blahé paměti Lux nevybojoval pro lidovce takový výsledek.

Ta ministerstva určitě nepotřebujeme. Víím, že se pořád koketovalo s ministerstvem pro EU, a v některých zemích Evropy jsou. Ale myslím, že rozum ve všech předchozích vládách vítězil. Teď konečně zvítězil tento post, který samozřejmě s EU nemá nic společného, pouze potřebuje umístit jednoho potenciálního ministra do nějaké funkce. Evropská unie nepotřebuje ministra a tento ministr také nemá ústavně definovaný žádný úkol. Naopak, je to nepřetržitě pletení se do funkce ministra zahraničí a funkcí dalších orgánů.

Digitalizace je technický krok, který si nezaslouží mít ministerstvo. Kdyby Lenin v roce 1920 dělal ministerstvo elektrifikace, tak bych to chápal, protože chtěli elektrifikovat velký Sovětský svaz. Ale myslím, že my jsme až předigitalizovaní, takže není potřeba ministerstva. Nadějí je, že každý úřad všechno zkazí. Takže když bude ministerstvo digitalizace, bude té digitalizace možná méně.

V projevu k 28. říjnu jste s ohledem na dění v Evropské unii prohlásil, že jsme se ocitli na křižovatce. Pamatujeme si několik vašich rozhovorů či projevů z minulosti, kdy jste říkal to samé. Je tedy nynější křižovatka ještě křižovatkovitější, nebo co?

Já bych si provedl rešerši, kdy jsem to o té křižovatce řekl, a určitě už jsem to někdy řekl. Ale my jsme opravdu pořád na křižovatce. Když teď vidím souběh věcí... Před rokem a půl jsme vydali knížečku Sebedestrukce Západu. Já cítím sebedestrukci Západu, v tomto smyslu jsme ve zcela nové etapě. Nemyslím, že jsem před volbami v roce 1990 až 2006 mluvil o sebedestrukci Západu. Ne, to se všechno radikálně změnilo v poslední dekádě. Troufám si říct, že ta slova teď mají jiný význam.

Jak se z tohoto pohledu díváte na jednání o vzniku německé vlády a co to bude znamenat pro nás?

Německé volby měly stejný fiktivní charakter jako volby české. Ani tam nebyla vypointována základní témata, nebyly nastoleny otázky naší současnosti. I tam se hrálo o okrajové jevy, o marginálie. Tyto volby v Německu pouze přesadily různé osoby z jedné židle do druhé. Nenapověděly vůbec nic k tomu, jak má Německo zacházet s trendy doby. Neřekly nic o migraci, o covidu, nic o Zeleném údělu. Možná, že jestli se Zelení dostanou do vlády, bude to ještě o kousek horší než předtím. Ale nerozhodly vůbec nic. Podobně, jako volby naše.

Pokud v německé vládě zasednou liberálové a Zelení, bude to dílčí krok k tomu, čemu říkáte sebedestrukce Západu?

Dílčí kroky, pnutí, dílčí střety, to určitě ano. Víím ale, jak byli němečtí liberálové zakládáni, znám osobně jejich klíčové představitelé minulosti. Byla to jiná strana, než jak se prezentují v posledních dvou dekádách. Myslím, že si to slovo liberálové trochu přisvojili, protože to je dobrá značka. Ale že by to byli autentičtí liberálové typu těch, kteří byli v Německu v 70. a 80. letech, to tito lidé nejsou.

Že jsou jiní než Zelení a že mají tisíce důvodů se hádat ve večerních talk-show na ARD či ZDF, to ano. Ale že by to byli autentičtí liberálové, to mám strach, že ne.

Vraťme se do Česka. Andrej Babiš míří do opoziční lavice. Jak myslíte, že se s tím popasuje?

Ty židle a lavice jsou tam malé, jsou strašně nepohodlné. Špatně se tam sedí a nedá se tam telefonovat. Možná esemeskovat, což by umožnilo horečnou byznysovou i politickou aktivitu Andreje Babiše realizovat těmi esemeskami. Ale telefonování mu bude chybět. Nedovedu si to představit. Já jsem usedl po x letech do této parlamentní lavice. Nicméně já jsem byl člověk v té chvíli se svým osudem smířený. Spíš jsem měl pocit, že se vrátím do akademického světa, začal jsem intenzivně psát, přijal jsem účasti na nejrůznějších konferencích na celém světě. Protože jsem v tom byl v 90. letech bržděn, tak jsem se na to docela těšil a byl s tím smířen. Nedovedu si představit, že by tento proces mohl probíhat v hlavě Andreje Babiše.

Po volbách v roce 2002 jste v opoziční lavici seděl poměrně krátce, poté jste úspěšně kandidoval na post prezidenta. Myslíte, že Andrej Babiš může tuto vaši cestu kopírovat?

Myslím, že on to nebude dělat kvůli kopírování mého vzoru. Ale myslím, že tu ambici má. A jistou šanci nepochybně má. Protože my jsme si navykli na to, abychom prezidenty neměli Kisku, Čaputovou a podobné jedince. My si navykli, že se u nás prezidentem stává někdo takzvaně s příběhem. Babiš nepochybně s jistým příběhem do prezidentského klání vstoupí, což je v každém případě plus pro voliče.

Otázky na vlastní prezidentskou kandidaturu jste v minulosti někdy odbýval s tím, že by prezidentští kandidáti museli být takoví, aby vám stálo za to jít ve volbách proti nim. Byla by případná Babišova kandidatura momentem, kdy by vám to za to stálo?

Nevím, nechci to rozhodovat. Přiznám se, že moje nedávné zdravotní potíže mně také trochu řekly, že jsou i jiné věci než každodenní politika.

Ať už by Andrej Babiš uspěl, nebo odešel poražen, změní to situaci. Přežilo by bez něj hnutí ANO?

Musím říct, že to je pro mě nezajímavá otázka, protože je mi jedno, jak dopadne hnutí ANO. Nemyslím, že je konsolidátorem naší politické scény do té míry, že bych želel, pokud vypadne. Jestli se toho politici typu Schillerové chopí a posunou tu stranu někam jinam, nevím, je to možné. Ale já bych jen při obavách z Babiše v roli prezidenta řekl: Podívejme se, kdo jsou potenciální protikandidáti. Že bych viděl větší naději v panu senátorovi Fischerovi, generálu Pavlovi nebo v paní Němcové? Myslím, že v tomto kontextu a tomto porovnání může Babiš klidně kandidovat.

Autor: Václav Klaus

Zdroj: institutvk